

จุลสาร

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ISSN - 1685-7771

พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑

การประชุมวิชาการและแสดงนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต วันที่ ๕-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน
เปิดงานประชุมวิชาการ และแสดงนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖
เวลา ๑๔.๔๕ ทรงนำมาซึ่งขวัญและกำลังใจแก่คณะจัดงานและผู้ร่วมจัดงานในครั้งนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรงานนิทรรศการของสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สมาชิกชมรมฯ
คณะปฏิบัติงานวิทยาการฯ และ นิทรรศการ ของหน่วยงานอื่นๆที่สนองพระราชดำริฯ

ก้อยแกลง

สวัสดีค่ะน้องๆ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนทุกท่าน ฉบับนี้พี่ก็ขอแสดงความยินดีด้วยกับสมาชิก สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้เข้าร่วมจัดนิทรรศการ ในงานทรัพยากรไทย :ธรรมชาติแห่งชีวิตที่สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิตที่ งานก็ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี น้องๆ สมาชิกที่ได้เข้าร่วมงานครั้งนี้ก็มีความสามารถทุกคน พี่ก็ได้นำภาพในงานครั้งนี้มาให้องค์คุณดูกันหน้าข่าวสมาชิกนะคะ ในหน้าสรรสร้างจากสมาชิกพี่ได้นำวิธีการทำยำตะไคร้ มาให้องค์คุณดู สมาชิกได้ฝึกทำกัน เพราะยำตะไคร้เป็นอาหารที่มีคุณค่ามากมายหลายด้านด้วยกันและรสชาติก็อร่อยด้วย และสรรหามาฝากก็ได้้นำการทำ ส้มแขกเชื่อม มาฝาก ส้มแขกเชื่อมก็เป็นของว่างที่รับประทาน ทำแล้วสามารถเก็บไว้ได้นาน แล้วพบ กันฉบับหน้า นะคะ

แนะนำที่ปรึกษาและประสานงาน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

เยี่ยมชมโรงเรียนสมาชิกฯ

ประวัติ

ชื่อ - สกุล : นายอนุพงษ์ อินทปัญญา

ตำแหน่งรับราชการ-ทำงาน(สุดท้าย) : ผู้จัดการโครงการขยายกำลังการผลิต บริษัทยูไนเต็ด ไวนน์เนอร์
แอนด์ ดิสทิลเลอร์ จำกัด

ตำแหน่งปัจจุบัน : ที่ปรึกษาและประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

โรงเรียนสมาชิกที่รับผิดชอบ : โรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

หน้าที่รับผิดชอบ : - ให้คำปรึกษาแนะนำ การดำเนินงานโครงการ

- ประสานงานกับจังหวัดหนองคายในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ปลูกรักษาพันธุกรรมไม้เมืองหนาวบ้านนาบอน ตำบลนาจิว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย

- เข้มเขียนให้คำแนะนำโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย สกลนคร นครพนม

ที่อยู่ : โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กทม. 10303

ที่บ้าน : -

โทร : 0 2282 1850,0 2282 7171-74 ต่อ 139, 202

ชาวสมาชิก

บรรยากาศการประชุมวิชาการและแสดงนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต วันที่ ๙-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต

ทรงเสด็จเปิดงาน

ทรงทอดพระเนตรนิทรรศการของโรงเรียนสมาชิกฯ

ทรงทอดพระเนตรนิทรรศการของโรงเรียนสมาชิกฯ

ทรงทอดพระเนตรนิทรรศการของโรงเรียนสมาชิกฯ

การแสดงบนเวทีกลางแจ้งของโรงเรียนสมาชิกฯ

การแสดงบนเวทีกลางแจ้งของโรงเรียนสมาชิกฯ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ร่วมกับหน่วยงาน สถาบันการศึกษา ที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้จัดงานนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต” เพื่อเกิดพระเกียรติในวาระที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุครบ 4 รอบพระชันษา ระหว่างวันที่ 9-15 พฤษภาคม 2546 ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต โดยในงานได้มีพิธีมอบเกียรติบัตรและป้ายพระราชทานให้โรงเรียนที่ผ่านการประเมินครั้งนี้ โรงเรียนรับเกียรติบัตร 6 โรงเรียน โรงเรียนรับป้ายพระราชทาน 36 โรงเรียน โรงเรียนนำเสนอการประชุมวิชาการ เรื่องพืชภาคบรรยาย 20 โรงเรียน โรงเรียนที่นำเสนองานวิชาการเรื่องพืชภาคโปรเตอร์ 101 โรงเรียน โรงเรียนร่วมจัดนิทรรศการจำนวน 65 โรงเรียน ซึ่งผู้ที่มาชมงานครั้งนี้ได้เห็นตัวอย่างของการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ประโยชน์ สาระ ความรู้เพลิดเพลินกับการแสดงของนักเรียนจากโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และการแสดงจากหน่วยสงครามพิเศษทางเรือกองเรือยุทธการ การแสดงความสามารถของสัตว์จากสวนสัตว์เปิดเขาเขียว

ก้าวไกลไปกับเทคโนโลยีชีวภาพ

เรียบเรียงโดย ปิยรัชฎ์ ปริบุญพงษ์

piyarat111@yahoo.co.uk

จากความฝันที่จะให้เกษตรกรทั่วโลก หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย มีความสะดวกในการทราบข่าวสารข้อมูล ในทุกแง่มุมในเรื่องการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาลเก็บเกี่ยวที่มีประสิทธิภาพ หรือแม้แต่การส่งข้อมูลระหว่างเกษตรกรในพื้นที่ให้กับหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่ทันสมัยจากพื้นที่เกษตรกรรมจริง ๆ ถึงห้องปฏิบัติการ ได้ ข้อมูลที่เป็นเวลาปัจจุบัน (real time) ไม่ใช่เป็นข้อมูลของปีที่แล้วหรือสิบปีที่แล้ว จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร ในยุค ปัจจุบันได้อย่างดียิ่ง

หลังจากที่ได้เข้าร่วมประชุมรอบหลายครั้งกับ ฝ่ายวิจัยและพัฒนาสาขาคอมพิวเตอร์ สมรรถนะสูง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ทำให้อายุากคุยกันถึงเรื่อง Field server มีชื่อเป็นภาษาไทยว่าระบบโทรมาตร ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่คิดค้นพัฒนาจากประเทศญี่ปุ่น โดยหน่วยงานที่เก็บรวบรวมข้อมูล ทางด้านการเกษตร ในญี่ปุ่น National Agriculture Research Organisation โดยที่ Field server เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ตรวจวัดสภาพอากาศในธรรมชาติอย่างอัตโนมัติตลอด 24 ชั่วโมง ตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น อุณหภูมิ ความชื้น ระดับน้ำ อุณหภูมิในดิน เป็นต้น โดยที่ field server จะประกอบด้วยส่วนอื่น ๆ อีกได้แก่ระบบเน็ตเวิร์ก และกล้องถ่ายรูป ตัว field server และกล้องถ่ายรูป (digital camera) เป็นตัวรับและเก็บข้อมูลที่ระบบเซ็นเซอร์ตัวแปรต่าง ๆ หลังจากนั้นก็ส่งข้อมูลไปที่ระบบอินเทอร์เน็ตโดย อาจใช้ระบบไร้สาย (wireless LAN) เป็นตัวส่งข้อมูลมาที่ผู้ติดตั้งระบบนี้ ข้อมูลที่ได้ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของระบบโทรมาตรที่จะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการเกษตรและงานวิจัยทางด้านเกษตรกรรมนั้น เพื่อสามารถเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ตรวจวัดสภาพอากาศ (micro-climate) เช่นแสง อุณหภูมิ, ความชื้น, การระเหยของน้ำ ปริมาณน้ำฝน ทิศทางลม ความเร็วลม ฯลฯ โดยที่ข้อมูลดิบเหล่านี้จะส่งเข้าสู่ส่วนกลางในการประมวลผล เพื่อประโยชน์ในการจัดการพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินถล่ม เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้เป็นอุปกรณ์เสริม ในการรับ สัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (wireless internet) ผู้เครื่องคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานของชุมชนที่อยู่ในระยะรัศมีมีการทำการของอุปกรณ์สามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์รับสัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย ฟังแค่นี้แล้ว เกษตรกรและ นักวิจัยทุกท่านคงมองเห็นภาพว่าข้อมูลเหล่านี้คงจะเป็นประโยชน์ทางด้านเกษตรได้มากและรวดเร็วทันเหตุการณ์ด้วย ไว้คุยกันต่อบบบหน้าคะ ในเรื่องโครงการพัฒนาการใช้ระบบโทรมาตร ในโรงเรียนภายในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน อพ.สธ.

เอกสารอ้างอิง:

- เอกสารประกอบการประชุม Field Server Forum ครั้งที่ 1 จัดโดยฝ่ายวิจัยและพัฒนา สาขาคอมพิวเตอร์ สมรรถนะสูง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
- หาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.thaiag.net>

เปิดกรรกลางบาน... โดย พี่ยุ้ย

สมุนไพรพื้นบ้าน

ที่จำได้ว่าสมัยเด็กๆ เคยช่วยแม่เก็บผักในสวนมาประกอบอาหารได้หลายชนิดทีเดียว เช่น ผักขม ผักตำลึง ผักบุ้งไทย ผักเสี้ยน ผักกูด และดอกโสน เป็นต้น เก็บไปก็จะได้รู้ข้อมูลจากแม่ด้วยว่า ผักขมกินแล้วแข็งแรง ผักตำลึง ใบใช้ขยี้ทาแก้คันคันได้ ผักบุ้งกินแล้วตาหวาน ฯลฯ เมื่อเข้าโรงเรียนครูก็จะสอนว่าผักมีเส้นใยกินแล้วช่วยให้ท้องไม่ผูก ขับถ่ายสะดวก ผักสีเขียวมีวิตามินเอเยอะ วิตามินเอช่วยบำรุงสายตา นี่ก็อาจเป็นเหตุผลที่ทำให้คุณแม่ บอกว่ากินผักบุ้ง แล้วตาหวานนั่นเอง เนื่องจากผักพื้นบ้านมีมากฉบับนี้จะแนะนำผักพื้นบ้านในวงศ์ ZINGIBERACEAE กันก่อนเนื่องจากพบขึ้นมากในจังหวัดจันทบุรี (บ้านเกิดของผู้เขียน) และนำมารับประทานกันหลากหลาย เช่น

ชา *Alpinia nigra* (Gaertn.) B.L. Burtt

ประโยชน์

ใช้ส่วนเหง้าผสมในเครื่องแกงหลายชนิด ใส่ในแกง ต้มยำ แกงเลียง แกงอ่อนในต้น นำมาลวกรับประทานกับน้ำพริก ดอกอ่อน นำมาใส่แกงได้ เช่น ต้มกะทิ ใส่แกงแค ใส่ลาบ แกงคั่วใส่กบ แกงเหมือน แกงหน่อไม้ ใส่เถาย่างก็ได้ หรือรับประทานสดกับน้ำพริก ในตำรายาใช้เหง้าต้มน้ำดื่มบรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และขับลม *เหง้าสด* ต้มผสมกับเหล้าโรง ใช้รักษาโรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อรา เช่น กลาก เกลื้อน หรือ ลดอาการคันจากการเป็นลมพิษสารที่ออกฤทธิ์คือ น้ำมันหอมระเหย

กระวาน *Amomum krervarh* Pierre

ชื่ออื่นๆ

ประโยชน์

กระวานขาว(จันทบุรี) ชาวบ้านใช้เหง้าอ่อน ลำต้นอ่อนรับประทานสดกับน้ำพริก หรือนำมาใส่แกง เนื้อสัตว์ป่า ผัดเผ็ด และ ใส่เครื่องแกง ผล นำมาประกอบอาหาร เพื่อแต่งกลิ่น และเพิ่มรสชาติอาหาร เช่น ใส่ในเครื่องแกง ชาวบ้านใช้หัวเป็นยาแก้ท้องอืด

เร่วหอม *Amomum utriculosum* (Ridl.) Holtt.

ประโยชน์

เหง้าอ่อน แขนงอ่อน รับประทานสดกับน้ำพริก *เหง้าแก่* ตมน้ำชุบกล้วยเคี้ยว เนื้อหมู หรือแกงเลียง ทำน้ำพริกแกง ผัดเผ็ดหมูป่า ชาวบ้านใช้ *เหง้า ราก* เป็นยาเส้น ยาหอมเย็น

เร่ว *Alpinia oxymitrum* K. Schum.

ชื่ออื่นๆ

เร่วกินลูก(จันทบุรี) เร่วเหล็ยม เร่วลูกปลาย กระวาน(ไต) เจี๋ยะ(ชุมพร) ปุคใหญ่(สงขลา) หลาว(กลาง)

ประโยชน์

นิยมรับประทานกันมาก มีขายในตลาดสด ตามตลาด โดยใช้ผลอ่อนรับประทานสดกับน้ำพริก ผลสุกรับประทานได้แต่ต้องเอาเมล็ดออกก่อน

เร่วโคน *Amomum xanthioides* Wall.

ประโยชน์

ชาวบ้านใช้ ต้นอ่อน แก่นอ่อนในต้นรับประทานสดกับน้ำพริก ใส่แกงเผ็ด ผลอ่อน ลวกรับประทานกับน้ำพริก *ผลแก่* (มีหนาม) นำมาขยำและแกะเมล็ดคายในมารับประทานและใช้เป็นเครื่องเทศ *เมล็ด* เป็นยาขับลม แก้ปวดท้อง แก้อาการคลื่นไส้อาเจียน

เร่วช้าง *Amomum aculeatum* Roxb.

ประโยชน์

ใช้ผลอ่อนรับประทานกับน้ำพริก *ผลแก่* นำมาทำยาธาตุหรือเข้าเครื่องยาต่างๆ เช่น ยาหม่อง

แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ

บทความผู้ทรงคุณวุฒิ

โดย ศ.ดร.เพียว เหมือนวงษ์ญาติ

พันธุ์ไม้ที่ใช้เป็นสมุนไพรและอาหาร

จุมูกปลาหลด

Sarcostemma secamone Bennet

ชื่อพ้อง

Oxystelma esculentum R.Br.

วงศ์

ASCLEPIADACEAE

ชื่ออื่นๆ

สอึก(กลาง) จุมูกปลาหลดคง ตดหมู ตดหมา(เหนือ-กลาง)

ผักไหม(เชียงใหม่)

ลักษณะ

ไม้ล้มลุก เป็นเถาเลื้อย เถาขนาดเล็ก ใบ เดี่ยว รูปรียาวหรือ

รูปหอก ออกตรงข้าม มียางสีขาว เมื่อขยี้มีกลิ่นเหม็น ดอกเป็นช่อ

ออกตรง โคนก้านใบ กลีบดอกมี 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกออกกลีบดอกด้านนอกสีขาว

ด้านในสีม่วงแดง ไปด้วยจุดสีม่วง ผล เป็นฝักยาวสีเขียวแก่แตกได้

ประโยชน์

อาหาร ยอด ใบอ่อน และดอก รับประทานเป็นผัก ชาวอีสานรับประทานร่วมกับลาบ ชาวใต้ใช้ ใบหั่นผสมกับข้าวต้ม

ทางยา ใบเถา มีรสขม กลิ่นเหม็นเขียว คั้นน้ำดื่มช่วยลดความร้อนในร่างกาย แก้ไข้ ระบายอ่อนๆ

ในเด็ก ทั้งต้น รักษาอาการอักเสบบริเวณคอปาก ปรงเป็นยาขับน้ำนม แก้บิด

อื่นๆ น้ำคั้นจากเถาและใบ ผสมในขนมจีหนู ทำให้ขนมจีหนูมีสีเขียว

กะทกรก

Passiflora foetida L.

วงศ์

PASSIFLORACEAE

ชื่อสามัญ

Stinking Passion Flower

ชื่ออื่นๆ

เงาะป่า ใบน้ำข้าว(จันทบุรี) หล้ากรข้าง(พังงา) กระโปรงทอง(ใต้) หล้าถลกบาท(พิษณุโลก)

อุตรดิตถ์) ผักขี้หิด(เลย) รก(กลาง) ตำลึงฝรั่ง(ชลบุรี) เถาเงาะ เถาสิงโต(ชัยนาท)

ผักแคบฝรั่ง(เหนือ) เขียววาว(อุดรธานี) ละพูบาบี(มาเลย์ นราธิวาส ปัตตานี)

ลักษณะ

ไม้ล้มลุกเลื้อยพาดพัน มีมือจับ ทุกส่วนมีขนยาวกเว้นกลีบดอกและผล ใบ เดี่ยว เรียงสลับ

มีหูใบเป็นแผ่น ปลายแผ่นเป็นจักขนานอยู่ที่ฐานก้านใบ ดอก เดี่ยว ออกที่ซอกใบ มีใบประดับ

สีเขียว 3 อัน ซึ่งจะมีลักษณะสานกันเป็นตาข่ายหรือร่างแหคลุมจนมิด เมื่อดอกยังอ่อน และเมื่อ

เจริญต่อไปร่างแหนี้จะเจริญไปหุ้มผลจนมิดด้วยกลีบดอกสีขาว 5 กลีบ ตรงโคนกลีบ

เป็นสีม่วงเป็นเส้นๆ มี corona เป็นเส้นๆ จำนวนมาก มี 2 ชั้น ผล กลมยังไม่สุกสีเขียวมัน เมื่อสุก

ผลสีเหลืองส้ม มีเนื้อและเมล็ดมาก รสหวาน เมล็ดสีดำมีเมือกหุ้ม

ประโยชน์

อาหาร ยอดอ่อน ลวก ต้ม ผักน้ำมัน รับประทานกับน้ำพริก ผลสุก รสหวานรับประทานได้

ทางยา ต้น ต้มเป็นยารักษาแผลกุด ต้นสด รักษาผื่นคัน ต้มรักษาโรคหืด

พันธุ์ไม้ที่ใช้เป็นสมุนไพรและอาหาร

กระถิน

Leucaena leucocephala de Wit

วงศ์	MIMOSACEAE
ชื่อสามัญ	Horse Lead Tree
ชื่ออื่นๆ	กระถินไทย(กลาง) กะเสียด โศก กะเสียดบก(ราชบุรี) สะตอเทศ ตอเบา สะตอเบา(ใต้) ผักหนองบก(เหนือ)
ลักษณะ	ไม้พุ่ม แตกกิ่งก้าน สูง 3-5 เมตร ใบ เป็นใบประกอบแบบ ประกอบยาว ใบย่อยรูปขอบขนาน ดอก ช่อกลมฟูสีขาว หอมเล็กน้อย ผล เป็นฝักแบนยาวสีเขียว ฝักแก่สีน้ำตาล แดกได้ เมล็ดสีน้ำตาลผิวมัน
ประโยชน์	อาหาร ยอดอ่อน ฝักอ่อน เป็นผักจิ้ม เมล็ดอ่อน ชาวอีสานแกะใส่ส้มตำมะละกอ ยอดอ่อนกระถิน รับประทานร่วมกับหอยนางรมสด ทำใหรสชาติอร่อยยิ่งขึ้น ทางยา ใบ รับประทานแก้ท้องร่วง ช่วยสมานแผล ฝัก เป็นยาฝาดสมาน เมล็ดแก่ เป็นยาถ่ายพยาธิ ราก ไซปรุงเป็นยาอายุวัฒนะ

ฉุน

Colocasia gigantea Hook.f.

ชื่อพ้อง	<i>C. indica</i> Hassk.
วงศ์	ARACEAE
ชื่ออื่นๆ	ออกติบ ทูน(ใต้) กระดานขาว(กาญจนบุรี) กะเอาะขาว (ชุมพร) บอน(ประจวบคีรีขันธ์) โหระ(นครศรีธรรมราช)
ลักษณะ	ไม้ล้มลุก ลำต้นคล้ายเผือก มีหัวใต้ดิน ใบ เดี่ยวขนาดใหญ่ มาก เป็นหัวใจกลมรีมีนวลเคลือบแผ่นใบ ก้านใบยาวมาก กลม มีนวลเคลือบอยู่มี 2 ชนิด ชนิดใบสีเขียวอ่อน ก้านจะเขียวอมขาวชนิดสีม่วง ใบสีม่วง ก้านใบ สีม่วงดอก ช่อเชิงลดมีกาบหุ้ม (Spadix) ก้านช่อดอกกลมยาว มีกาบหุ้มช่อดอก จะหุ้มช่อดอกมิด เมื่อยังไม่บานช่อดอกเป็นรูปทรงกระบอก กลุ่มช่อดอกเพศเมียอยู่ด้านล่าง กลุ่มช่อดอก เพศผู้ อยู่ด้านบน ตรงกลางเป็นกลุ่ม ช่อดอกที่ไม่มีเพศ ผล เป็นผลสดมีหลายเมล็ด
ประโยชน์	อาหาร ก้านและใบอ่อน เป็นผักและใช้แกง ทางยา ลำต้นใต้ดิน สุมเป็นถ่าน ใช้แก้พิษไข้ พิษร้อน พิษตานซาง ลำต้นใต้ดินสด รักษาแผล กัดผ้า กัดหนอง แก้โรคเถาดานทอง ภาคเหนือใช้ผลสดฝนกับน้ำผึ้งกินละลายเสมหะ

พรรณไม้นามู

โดย...พีหนุ่ม

โครงสร้างภายนอกของพืช เพื่อการศึกษาพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน : ลำต้น (Stem) ตอนที่ 1

ลำต้น คือ อวัยวะหรือส่วนของพืชซึ่งโดยปกติเจริญอยู่เหนือพื้นดินต้านแรงดึงดูดของโลก อันเป็นทิศทางตรงข้ามกับการเจริญของราก ลำต้นมีขนาด รูปร่าง และลักษณะต่างๆ กัน ส่วนมากประกอบด้วยแกนกลาง ข่อ (node) ปล้อง (internode) และตา (bud) ซึ่งเป็นที่เกิดของกิ่ง ใบ ดอก และผล

หน้าที่ของลำต้น

1. เป็นแกนสำหรับช่วยพยุงกิ่ง ก้าน ใบ ดอก
2. เป็นตัวกลางสำหรับลำเลียงน้ำ เกลือแร่ อาหาร และสารต่างๆ ส่งผ่านไปยังส่วนต่างๆ ของพืช
3. สร้างเนื้อเยื่อและส่วนต่างๆ ของพืชใหม่ เช่น ใบ ดอก ผล

นอกจากนี้ลำต้นอาจมีหน้าที่พิเศษอื่นๆ อีก เช่น สะสมอาหาร สังเคราะห์แสง สืบพันธุ์ เปลี่ยนเป็นมือเกาะช่วยพยุงลำต้น ตลอดทั้งสร้างสารทุติยภูมิต่างๆ ได้แก่ แทนนิน น้ำยาง เรซิน ลาเทกซ์ เป็นต้น

ชนิดของลำต้น

ลำต้นสามารถจำแนกตามแหล่งที่อยู่ได้เป็น 2 ชนิด คือ ลำต้นเหนือดิน (Aerial Stem) และลำต้นใต้ดิน (Underground Stem)

ลำต้นเหนือดิน

ลำต้นเหนือดินของพืชจะแตกต่างกันที่ขนาดอายุ และลักษณะที่ปรากฏให้เห็นเรียกว่า วิสัยของพืช (plant habit) ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

1. ไม้ต้น (Tree) มีเนื้อแข็ง สูง มีลำต้นหลักเพียงหนึ่งเห็นได้ชัด แตกกิ่งก้านบริเวณยอด มีอายุยืนหลายปี เช่น ประดู่ อินทนิล มะขาม
2. ไม้พุ่ม (Shrub) มีเนื้อแข็ง ขนาดเล็กหรือขนาดกลาง มักมีหลายลำต้น แต่ไม่มีลำต้นหลัก แตกกิ่งก้านบริเวณใกล้ผิวดิน เช่น ทรงบาดาล กระถิน
3. ไม้ล้มลุก (Herb) มีลำต้นอ่อนนุ่ม เนื่องจากประกอบด้วยเนื้อเยื่อที่เป็นเนื้อไม้เพียงเล็กน้อย ลำต้นจะตายไปเมื่อหมดฤดูเจริญเติบโต มักแบ่งย่อยเป็น

- พืชปีเดียว (annual) เป็นพืชที่มีอายุเพียง 1 ปี โดยมีวงจรชีวิตที่สมบูรณ์ภายใน 1 ปีหรือ 1 ฤดูกาลแล้วจะตายไป
- พืชสองปี (biennial) เป็นพืชที่มีอายุได้ 2 ปี โดยมีการเจริญเติบโตในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการสืบพันธุ์ในปีที่หนึ่ง และออกดอกในปีที่สอง
- พืชหลายปี (perennial) เป็นพืชที่มีอายุได้หลายปี และมักจะออกดอกทุกปี

ไม้ต้น (tree)

ไม้พุ่ม (shrub)

ลำต้นคล้ายใบ (cladophyll)

สร้างสรรค์จากสมาชิก

สวัสดิ์คะจุลสารฉบับนี้เป็นการบูรณาการ วิชาภาษาอังกฤษ และคหกรรม เข้ามักับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ของสมาชิกโรงเรียนหล่มเก่าพิทยฯ จ.เพชรบูรณ์ ค่ะ มีทั้งน้ำพริกมะขาม ยำตะไคร้ และส้มตำผลไม้ น่องๆ อาจลองนำไปทำรับประทานได้ ส่วนอาจารย์ก็คงนำไปปรับสอนให้เข้ากับวิชาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ฉบับนี้พี่ก็ได้้นำวิธีการทำ ยำตะไคร้ให้เพื่อนๆ สมาชิก โรงเรียนอื่นได้ฝึกทำกันนะค่ะ ส่วนวิธีทำน้ำพริกมะขาม และ ส้มตำผลไม้จะลงให้ในฉบับต่อไปค่ะ

Lemon Grass salad

Yam Takrai

Ingredients

10 bulbs lemon grass	5 corianders
10 bulbs shallot	3 tbsp. lime juice
10 bulbs garlic	3 fish sauce
7 large red chillies	4 tbsp. palm sugar
15 hot chillies	2 carrots
100 g. ground nuts	100 g. minced pork

Preparation

- Wash the lemon grass, chillies, corianders and carrots.
- Slice the lemon grass, shallot and chillies finely. Cut corianders about 1/2 inch long.
- Cut carrots into thin pieces.
- Mix the chillies, shreds, lime juice.
- Boil minced pork, fish sauce and palm sugar.
- Put all the ingredients together and add seasoning juice.
- The taste should be sour, salty and sweet.

พฤกษารรณศิลป์

ดวงแก้ว

สวัสดีค่ะ จุฬาราชวิทยาลัย โรงเรียนฉบับนี้ที่ได้้นำการแต่งคำประพันธ์ ของเด็กหญิงแสงเดือน ไสรสิทธิ์ จากโรงเรียนไทยงามพิทยาคม ที่ได้ศึกษาข้อมูลของเสลดพังพอน และได้นำเสลดพังพอนเป็นสื่อการเรียนรู้ ในวิชาวิทยาศาสตร์ และภาษาไทย ได้เป็นอย่างดีค่ะ

เสลดพังพอน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Barleria lupulina Lindl.

ชื่อวงศ์

ACANTHACEAE

ชื่ออื่นๆ

พิมแสนต้น ชองระอา เซ็กเซ็กเทียม ชองระอา

ลักษณะทั่วไป

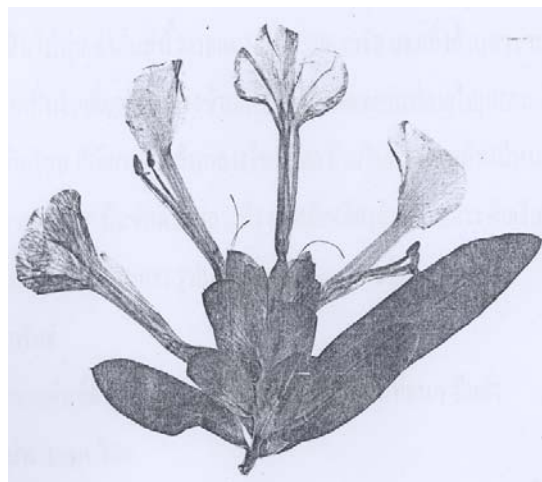
เป็นไม้พุ่มลำต้นสีน้ำตาลแดง มีหนามตามข้อ แตกกิ่งก้านสาขามากสูงประมาณ 2 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่ๆ ใบเรียวยาวแคบปลายใบแหลม โคนใบเรียวเล็ก แผ่นใบมันเรียบ สีเขียวเข้ม เส้นกลางใบสีแดง ก้านใบสั้น โคนก้านมีหนามแหลม สีม่วงคู่หนึ่งซี่ง ออกดอกเป็นช่อตามปลายกิ่ง ดอกสีเหลืองจำปา ใบมีระดับเรียงกัน เป็นรูปทรงกระบอกสีเขียว ผักแบนยาว รูปมนรี มีเมล็ด 2-4 เมล็ด

การขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ดหรือตัดลำต้นเป็นท่อนๆ ปักชำ

ประโยชน์ทางสมุนไพร

ใบสดมีรสขมใช้ต้มกินทำให้เลือดไหลเวียนดี ใช้ตำให้ละเอียดคั้นเอาน้ำ ทาบริเวณที่มีอาการแพ้ ถูกพิษแมลงสัตว์กัดต่อย แก้ฟกช้ำ ไซ้แก้ปวดฟัน และตำพอกบริเวณที่ถูกรังแกส่วนหนึ่ง ผสมเหลากินอีกส่วนหนึ่ง ราก ทาแก้พิษตะขาบ แมลงป่อง งู

เสลดพังพอน

ชื่อเสลดพังพอน
มีกิ่งก้านมากมาย
ชองระอาที่ชื่อ
คุณค่าเหลือคณา

ใบใช้ถอนพิษสัตว์ร้าย
ดอกสีเหลืองคล้ายชบา
แม้ไม่ลือเลื่องหนักหนา
ช่วยกันรักษาเอาไว้

สสทา มาฝาก

โดยพี่ปัก

สวัสดีค่ะสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สรรหามาฝากฉบับนี้พี่ปักก็ได้้นำความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ สมแขกมาฝากน้องๆ สมาชิกค่ะ เป็นวิธีการทำสมแขกเชื่อมค่ะ จากน้องๆสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียน พิमानวิทย์ นราธิวาส ซึ่งได้เข้าร่วม จัดนิทรรศการทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ระหว่างวันที่ 9-15 พฤษภาคม 2546 ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

เครื่องปรุง

1. สมแขก
2. เกลือ
3. น้ำตาล
4. ปูน(น้ำปูนใส)

วิธีทำ

1. หั่นสมแขกเป็นชิ้นมีความหนาประมาณ 0.5 ซม. แล้วแช่ในน้ำเกลือทิ้งไว้ 1 คืน
2. นำสมแขกที่ล้างแซ่ครบ 1 คืนมาล้างน้ำเปล่า 1-2 ครั้ง
3. เมื่อล้างเสร็จแล้วให้นำมาแช่ในน้ำปูนใส ประมาณ 20-25 นาที

เพื่อจะให้กรอบอร่อยหลังจากนั้นก็นำมาใส่

ตะแกรงให้สะเด็ดน้ำแล้วนำผึ่งแดดพอหมาดๆ

4. เคี้ยวน้ำตาลพอเป็นยางมะตูมแล้วใส่เกลือเล็กน้อยจนกว่าสมแขกจะเปื่อยแล้วยกลงตั้งทิ้งไว้จนเย็น

สมแขก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Garcinia atroviridis* Griff.

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE (CLUSIACEAE)

ชื่อพื้นเมือง สมมะวน มะขามแขก(ภาคใต้) สมแขก สมพะงุน(ปัตตานี) สมความ(ตรัง) อาแซกะลูโก(มาเลเซียลา)

เล็กๆ น้อยๆ

กับวิธีการปอกเปลือกกุ้งให้ง่าย

การปอกเปลือกกุ้งถ้าไม่ใช้มีดอาจลำบากหนอยนะคะเพราะ ปอกที่ไรหัวกุ้ง หางกุ้ง หรือเนื้อกุ้งขาดหลุดออกมาด้วยลองทำตามวิธีนี้ให้นำ กุ้งไปล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำกุ้งไปลวกนําร้อนสักพักเดี๋ยวน้ำขึ้นมาก็จะปอก เปลือกกุ้งได้ง่ายขึ้น และจะปอกในส่วนไหนก็ง่ายได้ตามต้องการค่ะ

น้องๆ สมาชิกฯ ท่านใดที่สนใจการทำกับข้าวโดยเฉพาะเกี่ยวกับกุ้งก็ คงให้ความสนใจ และอยากทำอาหารที่มีกุ้งเป็นส่วนประกอบด้วย เพราะเมื่อเรา ทราบวิธีการคงง่ายมากๆ เลยนะคะ

มุนีมีรางวัล

Kwangtawai@chaiyo.com โดย หนูดา

สวัสดีค่ะน้องๆ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจุลสารฉบับที่ 3 พี่ก็ได้้นำเกมส์สนุกๆ มาให้เพื่อนๆ ได้ประลองฝีมือกันอีกเช่นเคยเป็นเกมเกี่ยวกับพืชมีพิษค่ะ

พืชมีประโยชน์มากมาย ส่วนหนึ่งใช้เป็นอาหาร เป็นยารักษาโรค เป็นเครื่องนุ่งห่ม และเป็นที่พักอาศัย เป็นสีย้อมผ้า เครื่องสำอาง ทำน้ำหอม และใช้ปลูกเป็นไม้ร่มเงา เป็นไม้ประดับ ฯลฯ ทำให้ผู้ปลูก ผู้พบเห็นมีความสุขแต่จะมีพืชอีกหลายชนิดที่มีพิษแฝงอยู่ด้วย

กติกา ใหน้องๆ สมาชิกฯ บอกชื่อพืชที่มีพิษ พร้อมทั้งบอกชื่อวงศ์ ชื่อวิทยาศาสตร์ ลักษณะ ส่วนที่เป็นพิษ อาการ การรักษา ให้ได้ไม่ต่ำกว่า 10 ชนิด เมื่อน้องๆ สมาชิกฯ ทราบคำตอบแล้วก็ส่งคำตอบเข้ามาเรื่อยๆ นะคะพี่และทีมงาน จะส่งของรางวัลไปให้ ตัวอย่างพืชมีพิษ เช่น “บานบุรีสีเหลือง”

ดอกบานบุรีสีเหลือง

บานบุรีสีเหลือง

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Allamanda cathartica* L.

ลักษณะ ไม้พุ่มแกมเลื้อย (scandent) ใบเดี่ยว รูปใบหอก ออกเรียงรอบข้อ ขอละ 3-4 ใบ แผ่นใบรูปไข่กลับหรือขอบขนานทุกส่วนมียางสีขาวเหมือนน้ำมัน ดอก เดี่ยวหรือออกเป็นช่อสั้นๆ กลีบดอก สีเหลืองโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ผล กลม สีเขียว มีหนามรอบๆ ผล ผลแก่แตกได้

ส่วนที่เป็นพิษ ยางสีขาว

อาการ ถูกผิวหนัง อักเสบ คัน แดง ถ้ารับประทานทำให้อาเจียน ท้องเดิน ท้องร่วงอย่างรุนแรง การหายใจไม่สม่ำเสมอ ไขว้ออก ถ้าสูดดมและกลืนแล้วและกลืนแล้ว อาจถึงตาย

- การรักษา
1. ถ้างอกถูกผิวหนังหรือเข้าตา ล้างด้วยน้ำสะอาดหลายๆ ครั้งจนหมดคาย
 2. ถ้ารับประทาน
 - ส่งโรงพยาบาลทันที
 - ล้างท้อง
 - ให้นมสดหรือไข่ขาวรับประทาน เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ
 - ให้น้ำเกลือ
 - รักษาตามอาการ

ส่วนที่เป็นพิษ(ยางสีขาว)

ที่ปรึกษาทางวิชาการ : ศ.พิเศษ ประชิต วามานนท์ ผศ. จิรายุพิน จันทระประสงค์ ศ. ดร. เพียว เหมือนวงษ์ญาติ คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ผลิตที่ : ฝ่ายผลิตสื่อกราฟิก โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303

ติดต่อได้ที่ : นายพรชัย จูฑามาศ
 สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
 สวนจิตรลดา ถ.ราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303 โทร. 0 2282 0665, 0 2282 1850 โทรสาร 0 2282 0665
 www.rspg.thaigov.net
 e-mail : dongdib05@plantgenetics-rspg.org